

Oponentský posudok habilitačnej práce

Habilitačná práca: **Kontrola cenových ujednaní ve spotřebitelských smlouvách**
Autor habilitačnej práce: **JUDr. Milan Hulmák, PhD.**

Oponent: **doc. JUDr. Kristián Csach, PhD. LL.M.**
Katedra občianskeho a obchodného práva
Právnická fakulta TU v Trnave

*Nepýtame sa už,
z akých dôvodov a v ktorých prípadoch
je ochrana spotrebiteľa odôvodnená.
Ochrana spotrebiteľa je sama dôvodom.*
(s. 45).

Mám tu česť byť oponentom habilitačnej práce JUDr. Milana Hulmáka, Ph.D. venovanej problematike kontroly cenových dojednaní v spotrebiteľských zmluvách. Predložená práca je vyústením dlhoročného záujmu habilitanda o problematiku, a ucelením jeho doterajších publikačných výstupov v tejto oblasti. Autor je neprehliadnuteľný zjav v tuzemskej civilistike a odbornej obci je dlhodobo známy ako odborník v oblasti záväzkového práva, osobitne práva na ochranu spotrebiteľa. Svoje skúsenosti zúročil práve v predkladanej habilitačnej práci, ktorá je venovaná v súčasnosti veľmi diskutovanej problematike kontroly cenových dojednaní v spotrebiteľských zmluvách.

Štruktúra práce

Práca je rozdelená do štyroch ťažiskových kapitol doplnených o úvod a záver, v ktorom prehľadne zvyrazňuje všetky podstatné závery, ku ktorým v práci dospel. V kapitole č. 2 autor načrtáva základný koncept primeranosti, akési východisko pre ďalší rozbor primeranosti cenových dojednaní. V kapitole č. 3 približuje tie dojednania, ktoré sú z prieskumu primeranosti vylúčené. V ďalších kapitolách približuje možnosti prieskumu cenových dojednaní v zmysle kontroly primeranosti na základe smernice č. 93/13 a jej vntroštátnych transpozíciách (kapitola č. 4) a rozbor zaokrúhľuje rozborom súvisiacich mechanizmov kontroly (kapitola č. 5).

Formálne náležitosti práce a jej spracovania

Habilitačná práca rozsahovo vyhovuje podmienkam kladeným na práce tohto typu. Má 245 strán (vrátane jednej prázdnej strany – 216, cudzojazyčného zhrnutia a zoznamu použitej literatúry a judikatúry).

Práca je typickým výstupom autora a predstavuje vrcholnú fázu jeho vedeckého kompaktizmu. Badať tak určitý posun oproti skorším fázam jeho vedeckej tvorby a zdokonalenie umenia narábania s occamovou britvou. Oproti autorovým prvotinám sa jeho vyjadrovanie zhutnilo, kadencia myšlienok zvýšila. To však nemusí byť vždy na ošoh čitateľa. Myslím si dokonca, že v práci viac prehovoril Hulmák – komentátor a systematik, prinášajúci čo najviac informácií na malom priestore, ako Hulmák – pedagóg, trpezlivo vysvetľujúci a sprevádzajúci čitateľa od základov po details. Tento prístup k spracovaniu problematiky bude vymedzovať aj okruh potenciálnych čitateľov, ktorý bude – oproti jeho monografii venovanej uzatváraniu zmlúv – podstatne užší.

Asi najviditeľnejší príklad jeho zhutňovacej techniky je úvodný odsek state 2.3.1.2. (s. 23), kde spojenie prvých troch viet dôjde priemernému čitateľovi (predpokladajúc, že ide o informovaného čitateľa) až po dlhšom uvažovaní. Podobne nadväznosť prvých troch odsekov na s. 130 či poslednej vety state 3.4.2.4.10. na s. 134.

Spravidla je ale hutné vyjadrovanie prínosom. Dokonca, niektoré vyjadrenia by sa mohli stať kánonom. Napríklad „*Nelze prokazovat že utanovení něco zakazuje, když to zakazuje.*“ (s. 16) je typickým veršom evanjéla podľa Hulmáka. Hutnosť, až skratkovitosť či úsečnosť vyjadrovania ale nebránila autorovi prepašovať do textu humorné vsuvky, autorovi tak blízke, poukazujúce na absurdnosť tradovanej dogmatiky. Tak sa pozorný čitateľ dočíta o sponzorskom príspevku obchodnej inšpekcie (s. 50), o financovaní team buildingu v Dubaji a podobne absurdných aktivít (s. 51), alebo o tom, že charita patrí medzi zbytočné náklady podnikateľa či narazí na veľmi efektívny príklad o zapredaní duše spotrebiteľa na s. 55. Koľko úvah o *res extra commercio* sa pritom núka, že. Ilustratívne tiež uvádza, že obraz priemerného spotrebiteľa nemá mať vzor v Homerovi Simpsonovi, ale v starostlivom otcovi rodiny (s. 64). Práca je napísaná kultivovaným jazykom. Výnimočne som bol schopný nájsť určité preklepy alebo opakované slová.

Ak musím, vytkol by som po formálnej stránke len to, že nebolo nevyhnutné uvádzať zahraničné – neanglické – názvy právnych predpisov v angličtine (s. 44, poznámka č. 169).

Použité metódy, prístup k problematike a spracovanie

Autor využíva bežné metódy spoločenských vied, nadväzuje pritom aj na výsledky sociologických prieskumov poukazujúcich na neudržateľnosť niektorých vysvetlení právnických konceptov (priemerný spotrebiteľ), resp. na zbytočné bazírovanie na určitých formách inkorporácie, ktoré aj tak nevedú k informovaným voľbám spotrebiteľa (napríklad poznámka č. 188 na s. 47).

Osobitne významná je komparatívna metóda, ktorú autor využíva s ohľadom na jednotlivé čiastkové aspekty problematiky a nie len na povrchný prehľad zahraničných riešení. Je pritom badať poctivý prístup ku štúdiu zahraničných právnych poriadkov. Autor si nevystačí s jedným uvádzacím dielom, ale približuje aj jednotlivú judikatúru vrátane najnovšej. To je veľmi dôležité, keďže v súčasnosti je badať zjednodušujúci prístup k preberaniu výsledkov rozhodovacej činnosti zahraničných súdov a to bez toho, aby boli vyjasnené prípadné rozdiely medzi právnymi úpravami jednotlivých štátov.

Práca je napísaná starostlivo, s využitím veľkého množstva literatúry a judikatúry. Sústreďuje sa pritom primárne na knižné a časopisecké publikácie. Zborníkových príspevkov je pomenej, čo je dané najmä veľmi špecifickou témou, ktorá nebýva spracovaná v zborníkoch (s výnimkou diskusie o bankových poplatkoch). Azda niet podstatnejšieho príspevku, ktorý by autor opomenul. Osobitne ma potešilo, že sa autor vysporadúva – aj kriticky – so slovenskou právnou spisbou.

Autor ponúka veľmi podrobný rozbor naprieč jednotlivými kapitolami. Do určitej miery sa spracovaním odlišuje kapitola č. 5, ktorá je viac prierezová a „širokoúhla“, zatiaľ čo skoršie kapitoly sú detailne, priam mikroskopicky koncentrované. Ani prierezovosť však neuberá dôkladnosti rozboru.

Poznámky k obsahu práce

Súhlasím s nosnou tézou autora, podľa ktorej kontrola primeranosti nemá zmysel tam, kde funguje trhovú mechanizmus a slobodná vôľa jednotlivca (s dodatkom minimálnych transakčných nákladov), ako aj s mnohými čiastkovými tézami autora, medzi ktorými považujem za zvýraznenia hodné nasledovné:

- Individuálnosť dojednania vplývajú na posúdenie primeranosti (s. 18)
- Poradie výkladu a kontroly neprijateľnosti (s. 24) vrátane abstraktnej kontroly (s. 27 a nasl.)
- Obmedzenie výkladu contra proferentem (s. 25)
- Odmietnutie problému štiepenia ceny (napr. s. 81)
- Transparentnosť nie je určitosť a zrozumiteľnosť podľa § 37 OZ 1964 (CZ, SK, s. 93)
- Zľavy a zmeny ceny musia byť posudzované rovnakou logikou ako sankčné platby (s. 126/127)
- Teleologická redukcia § 1813 (s. 107)
- Hlavný predmet zmluvy je to, na čo sa spravidla pozornosť spotrebiteľa pri uzatváraní zmluvy zameria (s. 122),
- Výborné odôvodnenie cenového argumentu a absurdnosti rozdelenia režimu kontroly na pro- a proti-spotrebiteľské efekty ceny (s. 163/164)
- Neefektívnosť neplatnosti zmluvy so spotrebiteľom v prípade porušenia verejnoprávnych, osobitne súťažných noriem vo vzťahu vyššie v trhovom reťazci (state v piatej kapitole) a všeobecne k porušeniu verejnoprávnych pravidiel (s. 207),
- Obmedzený vplyv nekalých obchodných praktík na platnosť zmluvy (s. 203-207, hoci by som ešte doplnil odkaz na Zavadová, D. Nekalé obchodné praktiky a ich vplyv na platnosť právnych úkonov... Súkromné právo, 2/2015.)

V podstate sa dá s Hulmákom súhlasiť skoro vo všetkom dôležitom. Zaujímavé sú aj postranné odkazy, marginálne úvahy (napríklad už spomenuté odkazy na rodinné právo, ale aj na použitie spotrebiteľského práva na zmenky a šeky či dlhopisy, napr. na s. 85, 118).

Predseda mám naďalej určité výhrady k téze, že z požiadavky transparentnosti vyplýva záver, že obsahom spotrebiteľskej zmluvy môžu byť len dojednania, s ktorými mohol spotrebiteľ počítať (s. 72 a opäť na s. 77). Ak existuje kontrola inkorporácie a prekvapivých podmienok, mala by sa použiť táto a nie zásada transparentnosti. Avšak, tam, kde takáto osobitná (skôr:

všeobecná, keďže predbieha kontrolu neprimeranosti) kontrola absentuje, je na mieste aplikovať test transparentnosti. Autor všeobecne zásadu transparentnosti chápe veľmi široko, keď z nej vyvodzuje povinnosť poučiť spotrebiteľa o rizikách vyplývajúcich zo zmluvy (s. 78, s obmedzením na s. 84). Tu sa evidentne prejavuje opatrný prístup vyvolaný zrejme rozhodnutiami SDEÚ (najmä vo veci maďarských hypoték).

Rovnako si nemyslím, že je tak jednoznačne možné tvrdiť, že „Skutočnosť, či o určitom dojednaní bolo individuálneho dohadované, nemá však žiadnu priamu súvislosť s tým, či sa jedná o hlavný predmet zmluvy alebo nie.“ (s. 132). Nazdávam sa, že súvislosť môže existovať, keďže obe „výnimky“ môžu byť vysvetlené rovnako – aj pri hlavnom predmete môže ísť o niečo, čo je – fakticky – individualizované v danom vzťahu.

Taktiež mám určité pochybnosti o tom, či je púha súvislosť s hlavným predmetom (3.4.2.5.3.) dobrým vymedzovacím kritériom pre vymedzenie samotného hlavného predmetu. Zdá sa mi, že predšadzujeme voz pred koňa, keď pojem hlavný predmet vymedzujeme podľa niečoho, čo s ním súvisí. Kým totiž nevieme, čo hlavný predmet je, neviem určiť ani s ním súvisiace pojmy (predmety).

K tomu by som doplnil zástupné pripomienky k obsahu:

- Na s. 16 autor stroho uvádza, že posúdeniu neprijateľnosti podliehajú aj dojednania zmieniek, v závislosti na kauze. Odkaz na ďalší rozbor by bol vhodný.
- Bolo by vhodné bližšie rozvinúť aj niektoré osobitné druhy zmluvných vzťahov/zmlúv, ktoré autor zaraďuje ako potenciálne spotrebiteľské (zúženie rozsahu alebo jeho vyporiadanie SJM) – s. 17
- Viac priestoru mohlo byť venované podmienkam, za ktorých sa dojednanie považuje za individuálne (s. 34 a nasl.), hoci je zrejmé, že vzhľadom na tému práce a českú právnu úpravu nejde o nosnú otázku. Napríklad by ale bol zaujímavý názor na to, či individuálnym dojednaním chápe aj automatickú individualizáciu ponuky či ceny (napríklad v rámci elektronického uzatvárania zmlúv)
- Javí sa, že autor má pravdu, ak tvrdí, že požiadavka jasnosti a zrozumiteľnosti vyjadrenia klauzuly sa spája pod jeden pojem transparentnosti (s. 70), čím sa nerozlišuje medzi dvoma potenciálne rozdielnymi pojmi, ako by ale bolo možné medzi nimi rozlišovať a k čomu by to bolo dobré? Neopravuje sa tu len zbytočnú košatosť normotvorcu?
- Ma sa inak uvažovať o časovom obmedzení účinkov rozhodnutia súdu o neprimeranosti klauzuly (*de lege ferenda*) pri konkrétnej a inak pri abstraktnej kontrole (s. 132)? V tejto súvislosti sú zaujímavé aj úvahy autora o účinkoch neprimeranosti klauzúl *ex nunc* (a približená zahraničná prax) v stati 4.3.4. (s. 175/176).

Z uvedeného vidno, že ide skôr o rozšírenia úvah, ktoré presahujú samotnú tému práce. Preto ani nemôžu spochybniť jej presvedčivosť. Ak by som ale mal predsa možnosť vplývať na ďalšie rozpracovanie, myslím si, že by bolo vhodné viac rozpracovať ešte niekoľko bodov, ktoré nadväzujú na problematiku:

- úvahu, že spod kontroly sú vylúčené dojednania kopírujúce zákon aj vtedy, ak ide o úpravu, ktorú si musia výslovne dohodnúť (s. 19).

- Pravidlá pre výklad v rámci abstraktnej kontroly (s. 28 a nasl.), kde autor odmieta tézu o nepriateľskom výklade. Bolo by ale možné použiť pravidlá výkladu normatívnych pravidiel, vrátane ústavných kautel a prezumpciu výkladu, ktorý je právne konformný?
- Ako vyvažovať prospech a neprospech spotrebiteľa (s. 32)? Je to len otázka celkového posúdenia (a teda, akási súťaž krásy), alebo ide o hodnotenie na základe určitých kritérií?

Záver

Napriek zástupným pripomienkam, ktoré som ako oponent musel hľadať a formulovať, si myslím, že predložená práca je dôkladne premyslená a poctivo spracovaná.

Ide v podstate o premyslenú dekonštrukciu spotrebiteľského práva, resp. povier okolo spotrebiteľského práva, ktoré sa v téme práce prejavujú, majú však omnoho širšie dopady, ako je kontrola primeranosti ceny v spotrebiteľskej zmluve. Tam, kde výklad habilitanda ničí (alebo podľa miery presvedčenia aspoň nahlodáva) dôveru (správnejšie: vieru) v tradované vysvetlenie súdnych zásahov do zmluvných dojednaní, ponúka autor presvedčivé odôvodnenie a konzistentnú doktrínu kontroly cenových dojednaní.

Práca je písaná pre informovaných čitateľov, dobre sa pohybujúcich v problematike a preto môže spôsobovať ťažkosti pri čítaní. Plán stavby (systém a štruktúra práce) je komplikovaný a nezasväteným môže pripadať ako labyrint. Je to ale stavba, kde má každý kameň svoje miesto, kde strecha stojí na pilieroch a kde každému stavebnému kameňu vieme priradiť jeho miesto. A tým sa odlišuje od iných publikácií, ktoré predstavujú možno vizuálne pôsobivejší pohľad, avšak často na staticky narušenú stavbu.

Preto odporúčam habilitačnú prácu JUDr. Milana Hulmáka, Ph.D. na obhajobu a po jej úspešnej obhajobe odporúčam udelenie titulu „docent“.

Ak bude priestor, navrhujem sa v rámci diskusie zaoberať otázkou, či je vôbec možné legislatívne uchopiť pravidlá o výklade spotrebiteľských zmlúv (najmä v rámci abstraktnej kontroly) a či je možné a vhodné osobitne upraviť aj časové účinky rozsudkov v daných sporoch.

V Košiciach, 12. 9. 2017

doc. JUDr. Kristián Csach, Ph.D., LL.M.